บทที่ 6

สรุปผลจากการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลจากการวิเคราะห์

จากการศึกษาถึงผลกระทบของดุลการคลังต่อดุลการค้า ตามแนวคิดของ Mundell-Fleming Approach พบว่าดุลการคลังมีความสัมพันธ์ต่อดุลการค้าเพียงเล็กน้อย ในกรณีของประเทศไทย โดยดุลการคลังจะส่งผลกระทบต่อดุลการค้าในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าดุลการคลังขาดดุลมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลมากยิ่งขึ้นด้วย แต่ถ้าดุลการคลังขาดดุลลดลง ก็จะส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลลดลงเช่นกัน อย่างไรก็ตามการปรับตัวของดุลการค้าจะน้อยกว่าดุลการคลังมาก ผลกระทบที่เกิดขึ้นในงานศึกษานี้ยังสนับสนุนแนวคิดในเรื่อง Twin Deficits อีกด้วย ซึ่งทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนามีการศึกษาความสัมพันธ์ในด้านนี้อย่างกว้างขวาง โดยพบว่าบางประเทศมีความสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างดุลการคลังกับดุลบัญชีเดินสะพัด แต่บางประเทศกลับไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอาจจะไม่เป็นไปตามแนวคิดในเรื่อง Twin deficits คือดุลการคลังที่ขาดดุลเพิ่มมากขึ้น กลับทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลลดลงแทนที่จะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับอีกด้วย คือการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวกำหนดการขาดดุลการคลัง ซึ่งความแตกต่างของแต่ละประเทศจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ และระยะเวลาที่ทำการศึกษา ในกรณีของประเทศไทย Wipawee (1993) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ในระยะยาวพบว่าทั้งดุลการคลังและดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษานี้ แม้ว่าผลกระทบในระยะสั้นที่เกิดขึ้นในงานศึกษานี้จะต่ำ แต่ก็สามารถบอกเป็นนัยๆ ได้ว่าในระยะยาวแล้วความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเพิ่มขึ้น

เนื่องจากงานศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เฉพาะในระยะสั้นเท่านั้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นก็เป็นผลกระทบแบบปีต่อปี ไม่ได้รวมผลกระทบของปีก่อนๆ ดังนั้นความสัมพันธ์ที่พบจึงมีค่าค่อนข้างต่ำ โดยสามารถหาค่าเฉลี่ยของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อดุลการค้าในช่วงปี พ.ศ. 2531-2539 คือการที่ขาดดุลการคลังเลวลง 20% ทำให้ดุลการค้าเลวลงเพิ่มขึ้น 1.3% โดยดุลการคลังที่เลวลงนั้นมาจากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายรัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเป็นการศึกษาในระยะยาวจะ

ต้องรวมเอาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อดุลการค้าในปีก่อนๆ ด้วย ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจะต้องรุนแรงกว่านี้

จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะตกอยู่ในข่าย Twin Deficits แต่ก็ไม่มากนัก ดังนั้นรัฐบาลสามารถใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวหรือนโยบายการคลังแบบขาดดุล ได้ค่อนข้างสะดวก เนื่องจากไม่ต้องห่วงว่าดุลการค้าจะเลวลงมากขึ้นตามไปด้วยมาก นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากข้อเสียของการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล คือจะส่งผลทำให้อุปสงค์การนำเข้าเพิ่มขึ้น และทำให้ดุลการค้าขาดดุล ซึ่งงานศึกษานี้พบว่าความสัมพันธ์มีไม่มากนัก ดังนั้นเมื่อรัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลในการแก้ไขปัญหา จึงเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่า เพราะไปกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้น

ในส่วนของผลกระทบของดุลการคลังต่อรายรับรัฐบาล พบว่าแทบจะไม่มีความสัมพันธ์เกิดขึ้น หรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเมื่อดุลการคลังเลวลง 20% ทำให้รายรับรัฐบาลเพิ่มขึ้นเพียง 0.1% เท่านั้น ดังนั้น ไม่ว่ารัฐบาลจะใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นเพียงไร ก็จะทำให้รายรับรัฐบาลไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ทำให้ดุลการคลังที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ทำให้การวางแผนและนโยบายต่างๆ เป็นไปได้ด้วยความสะดวก มีประสิทธิภาพ สามารถคำนวณผลที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

ผลจากการการศึกษารองรับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรายจ่ายรัฐบาลกับรายรับรัฐบาลได้ค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ดี ถ้ารายจ่ายรัฐบาลส่งผลทำให้รายรับรัฐบาลเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะมากหรือน้อย ก็เป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐบาลตั้งงบประมาณแบบขาดดุล โดยการเพิ่มรายจ่ายให้สูงขึ้น ทำให้รายรับรัฐบาลเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว แม้ว่าดุลการคลังที่เกิดขึ้นจริงจะผิดไปจากที่ตั้งเป้าหมายไว้ แต่ก็ปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือขาดดุลน้อยลง แต่ในกรณีเช่นนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ของรายรับรัฐบาลและรายจ่ายรัฐบาล จะเป็นแบบว่ารายจ่ายรัฐบาลถูกกำหนดจากรายรับรัฐบาลมากกว่า คือรัฐบาลจะใช้จ่ายมากน้อยแค่ไหนก็จะต้องคาดคะเนทางด้านรายรับก่อน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพวกรายจ่ายเพื่อการลงทุนของรัฐบาล เพราะรัฐบาลจะลงทุนเพิ่มสูงขึ้น เมื่อรายรับรัฐบาลเพิ่มขึ้น ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ย้อนกลับมีค่อนข้างน้อย เพราะถึงแม้การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายจะไปกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ประชาชนมีการบริโภคสินค้าเพิ่มสูงขึ้น แต่ผลกระทบดังกล่าวต้องผ่านตัว

แปรทางเศรษฐกิจหลายตัว กว่าจะกระทบกับรายรับรัฐบาล ผลกระทบที่เหลืออยู่ก็ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้งานศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ในระยะสั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อรายรับรัฐบาลเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นปีต่อปี ไม่รวมผลกระทบจากปีก่อนๆ ดังนั้นผลกระทบต่อรายรับรัฐบาลจึงต่ำ เนื่องจากกว่าที่ผลจากรายจ่ายรัฐบาลจะไปกระทบรายรับรัฐบาล ต้องใช้เวลาช่วงหนึ่ง ดังนั้นถ้ามองในระยะยาวแล้ว สามารถกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายรัฐบาลจะทำให้รายรับรัฐบาลเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันได้มากกว่านี้ คือผลกระทบดังกล่าวเด่นชัดขึ้น

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายจ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น จากการกำหนดให้ดุลการคลังเลวลง 20% พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วรายจ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้นไม่สูงมากนัก โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3.27% สิ่งนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้รายรับรัฐบาลไม่ได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นมากนัก เนื่องจากรายจ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นก็ไม่ได้มากมายเท่าไรนัก ประกอบกับการปรับตัวของรายรับรัฐบาลค่อนข้างจะต่ำมาก ดังนั้นถึงแม้ว่าจะกำหนดให้ดุลการคลังเลวลง 20% แต่เมื่อพิจารณาในรูปรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นแล้ว กล่าวได้ว่ารายจ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น 3.27% จะทำให้รายรับรัฐบาลเพิ่มขึ้นเพียง 0.1%

เมื่อแยกรายรับรัฐบาลออกเป็นประเภทต่างๆ พบว่ารายรับรัฐบาลทุกประเภทได้รับผลกระทบที่น้อยมากเหมือนกับกรณีของรายรับรัฐบาลรวม และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันหมด คือ เมื่อรัฐบาลเพิ่มรายจ่ายขึ้น จะทำให้รายรับจากภาษีทุกประเภทปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยรายรับอื่นๆ ปรับตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ รายรับจากภาษีเงินได้นิติบุคคล รายรับจากภาษีการนำเข้าและรายรับจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามลำดับ ส่วนรายรับจากภาษีการค้าและรายรับจากภาษีสรรพสามิต ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารายรับประเภทต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไป แต่ก็เป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อยมาก ไม่เกิน 0.15% จากการที่ดุลการคลังเลวลง 20% และส่วนใหญ่แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อรายรับประเภทที่ขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติโดยตรงอย่างรายรับอื่นๆ จะได้รับผลกระทบมากกว่ากรณีของรายรับประเภทที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติโดยตรง เช่นรายรับจากภาษีสรรพสามิตซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณการบริโภคของภาคเอกชน แม้ว่าจะแบ่งแยกเป็นประเภทต่างๆ แต่ก็เหมือนกับกรณีของรายรับรัฐบาลโดยรวม คืองานศึกษานี้เป็นการศึกษาในระยะสั้นเท่านั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นแบบปีต่อปี ดังนั้นถ้ามองในระยะยาว โดยรวมผลกระทบจากปีก่อนๆ เข้าไปด้วย จะพบว่าผลกระทบที่มีต่อรายรับรัฐบาลประเภทต่างๆ จะเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งในงานศึกษากำหนดให้สามารถเลือกให้มาตรการทางการคลังได้ 3 รูปแบบ คือ การเพิ่มรายจ่ายรัฐบาลโดยใช้งบประมาณแบบสมดุล การเพิ่มรายจ่ายรัฐบาลโดยใช้งบประมาณแบบขาดดุล 2% ของ GDP และส่วนที่ขาดดุลชดเชยจากการกู้ยืมจากภายนอกประเทศ และการเพิ่มรายจ่ายรัฐบาลโดยใช้งบประมาณแบบขาดดุล 2% ของ GDP และส่วนที่ขาดดุลชดเชยจากการกู้ยืมจากภายในประเทศ ผลปรากฏว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุลส่งผลกระทบที่รุนแรงกว่าการใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล คือ ถ้าปรับตัวดีขึ้นก็ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ถ้าปรับตัวเลวลงก็เลวลงอย่างเห็นได้ชัด การใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล แม้จะไม่ส่งผลกระทบที่รุนแรงนัก แต่ก็ส่งผลดีคือ ทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริง อุปสงค์การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งก็เป็นผลดีในการกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจ แต่อุปสงค์การนำเข้าก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลเพิ่มสูงขึ้น ส่วนระดับราคาสินค้าคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล 2% ของ GDP จะทำให้รายได้ประชาชาติ อุปสงค์การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นมากกว่ากรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล ในทำนองเดียวกันก็ทำให้อุปสงค์การนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่าด้วย ซึ่งก็จะส่งทำให้ดุลการค้าเลวลงยิ่งกว่ากรณีรัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล ดังนั้นกล่าวได้ว่าการใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล เหมาะสำหรับประเทศที่ไม่ต้องการกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจมากนัก และมีปัญหาหรือไม่ต้องการประสบกับปัญหาดุลการค้าที่จะเลวลง นอกจากนี้ระดับราคาสินค้าภายในประเทศยังเท่าเดิม คือไม่ก่อให้เกิดเงินเฟ้อ

ในส่วนของการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล 2% ของ GDP ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจจะแตกต่างกันตามแหล่งเงินทุนที่มาชดเชยการขาดดุลของรัฐบาล โดยถ้าเงินทุนที่กู้ยืมมาจากภายนอกประเทศ จะส่งทำให้ปริมาณเงินภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้อุปสงค์การนำเข้าและระดับราคาสินค้าภายในประเทศก็เพิ่มสูงขึ้นกว่ากรณีที่ชดเชยโดยกู้ยืมจากภายในประเทศ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาดุลการค้าและปัญหาเงินเฟ้อตามมา

ในส่วนของรายได้ประชาชาติที่แท้จริงในกรณีที่ชดเชยโดยกู้ยืมจากภายนอกประเทศที่เพิ่มขึ้นนั้น แม้ว่าจะมากกว่ากรณีรัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล แต่ก็น้อยกว่ากรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล 2% ของ GDP และชดเชยส่วนที่ขาดดุลโดยการกู้ยืมจากภายในประเทศ ในกรณีของอุปสงค์การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน ไม่ว่าจะใช้นโยบายการคลังโดยชดเชยจากแหล่งใดก็ได้ผลที่เกือบจะเท่ากัน หรือกรณีที่ชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายนอกประเทศมากกว่าเพียงเล็กน้อย สรุปได้ว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล 2% ของ GDP ก่อให้เกิดผลดี

ในการกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ทั้งรายได้ประชาชาติที่แท้จริง อุปสงค์การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้นกว่ากรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล แต่ถ้ารัฐบาลเลือกที่จะชดเชยโดยกู้ยืมจากต่างประเทศ ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตามจะสู้กรณีที่รัฐบาลชดเชยโดยกู้ยืมจากภายในประเทศไม่ได้เลย เพราะทำให้ทั้งดุลการค้าเลวลง และระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาดุลการค้าและปัญหาเงินเฟ้อตามมา แต่ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายในประเทศก็ส่งผลทำให้ดุลการค้าขาดดุล แต่ก็เป็นปริมาณที่น้อยกว่า นอกจากนี้ยังทำให้ระดับราคาสินค้าเพิ่มขึ้นอีกด้วย คือเงินมีค่าแข็งขึ้น

จากผลการศึกษา ถ้ารัฐบาลต้องการแก้ไขปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดและปัญหาเงินเฟ้อไปพร้อมๆ กัน รัฐบาลจะต้องเลือกใช้นโยบายการคลังแบบสมดุล แต่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมจะขยายตัวไม่มาก เนื่องจากทั้งอุปสงค์รวมของสินค้าภายในประเทศและรายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มขึ้นไม่มากนัก แต่ถ้ารัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล 2 % ของ GDP และชดเชยโดยกู้ยืมจากภายนอกประเทศ ทั้งปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะยิ่งทวีความรุนแรงไปอีก แต่มีข้อดีคือทั้งอุปสงค์รวมของสินค้าภายในประเทศและรายได้ประชาชาติที่แท้จริงขยายตัวอย่างมาก ในกรณีที่รัฐบาลชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายในประเทศ แม้ว่าจะทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเลวลง แต่ก็น้อยกว่ากรณีที่ชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายนอกประเทศ นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาเงินเฟ้ออีกด้วย

เนื่องจากในงานศึกษานี้มีสมมุติฐานที่ว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน ทำให้ผลการศึกษาเป็นไปอย่างที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งไม่ค่อยถูกต้องนัก ถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนของงานศึกษานี้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่เมื่อพิจารณาโดยตัดสมมุติฐานนี้ออกไป กล่าวคือปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินจะส่งผลกระทบดังนี้คือ การกู้ยืมเงินจากภายนอกประเทศเพื่อชดเชยการขาดดุลการคลังจะทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มขึ้นสูงกว่ากรณีที่กู้ยืมจากภายในประเทศ นอกจากนี้อุปสงค์รวมของสินค้าภายในประเทศยังสูงกว่าด้วย เนื่องจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนไม่ต้องแย่งเม็ดเงินกัน ทำให้ทั้งอุปสงค์การบริโภค อุปสงค์การลงทุน และอุปสงค์การนำเข้าในกรณีที่กู้ยืมจากภายนอกประเทศสูงกว่ากรณีที่กู้ยืมจากภายในประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การกู้ยืมจากภายนอกประเทศเพื่อชดเชยการขาดดุลการคลังจะทำให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากกว่ากรณีที่กู้ยืมจากภายใน

ประเทศ แต่ก็ทำให้ดุลการค้าเลวลงและระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นหรือเกิดปัญหาเงินเฟ้อ มากกว่ากรณีที่ชดเชยการขาดดุลการคลังโดยการกู้ยืมจากภายในประเทศ

ในปัจจุบันถึงแม้ว่านโยบายการคลังแบบขาดดุล และชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายในประเทศจะเป็นผลดีมากกว่ากรณีที่ชดเชยโดยการกู้ยืมจากภายนอกประเทศ แต่ประเทศไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องกู้ยืมจากภายนอกประเทศ เนื่องจากแหล่งเงินทุนจากภายในประเทศมีไม่เพียงพอ ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (Saving-Investment Gap) มีมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเรื่อยมา และจากการศึกษาของ ศิริ การเจริญดี (2539) พบว่าประเทศไทยนำเข้าเงินทุนมากการที่จำเป็น คือมีเงินทุนไหลเข้ามาภายในประเทศมากเกินไป ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภาคการผลิตที่แท้จริงรองรับไม่ทัน ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย เช่นปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด นอกจากนี้ Hakkio (1995) พบว่าผลกระทบของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดก่อให้เกิดความเสี่ยงในระยะสั้นและปัญหาในระยะยาว โดยความเสี่ยงในระยะสั้นคือการที่นักลงทุนรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการลงทุน และปัญหาในระยะยาวคือมาตรฐานการครองชีพจะลดลง เนื่องจากมีหนี้สาธารณะที่ต้องชำระเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสนับสนุนการออมและการลดลงของงบประมาณขาดดุลจะเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจะต้องสนับสนุนการออมภายในประเทศให้มากขึ้น และไม่ปล่อยให้เศรษฐกิจของประเทศโตเร็วเกินไป เพื่อความเจริญเติบโตที่มีเสถียรภาพในอนาคต

6.2 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

จากแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา จะเห็นว่าเป็นแบบจำลองในระยะสั้นของเคนส์ (Keynes) โดยเป็นการศึกษาแต่ด้านอุปสงค์เท่านั้น โดยมีข้อสมมุติว่าอุปทานคงที่ หรือประสิทธิภาพหรือความสามารถในการผลิตสินค้าคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นผลที่เกิดขึ้นในระยะสั้นเท่านั้น แต่ถ้าต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างรายจ่ายรัฐบาลและดุลการคลังต่อและดุลบัญชีเดินสะพัด ควรจะศึกษาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน (Causality Test) และทดสอบความสัมพันธ์ที่มีเสถียรภาพ (Stationary) ในระยะยาว โดยใช้วิธี Co-integration นอกจากนี้ควรที่จะใส่ตัวแปรที่สำคัญที่มีส่วนในการกำหนดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มเติม โดยเป็นการศึกษาแบบ Multivariate Causality เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากงานศึกษานี้ใช้แบบจำลองที่เป็นการศึกษาเฉพาะในด้านอุปสงค์เท่านั้น ทำให้แบบจำลองมีความไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมการด้านอุปทาน (สมการผลผลิตที่แท้จริง) เป็นเพียงเส้น 45 องศา เท่านั้น ดังนั้นงานศึกษานี้เป็นการศึกษาการขยับตัวของเส้น IS เพียงอย่างเดียว ทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ค่อยดีนัก ดังนั้นจึงสมควรที่จะมีการปรับปรุงและเพิ่มสมการทางด้านอุปทานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการปรับตัวทั้งเส้น IS และ LM คือทางด้านอุปสงค์และอุปทาน ทำให้ผลการศึกษาใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

จุดอ่อนในเรื่องความไม่สมบูรณ์ของแบบจำลองยังส่งผลทำให้งานศึกษานี้ต้องตั้งสมมุติฐานว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน หรือปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของงานศึกษานี้ เนื่องจากโดยปกติแล้วการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินจะส่งผลให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาจะต้องน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาอาจจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินได้ ถ้าปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมีมากเกินไป การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินจะไม่ส่งผลทำให้อุปสงค์รวมของสินค้าภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากระดับราคาสินค้าจะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงไม่เปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวลดลงแทนที่จะเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาคขนาดย่อที่ใช้ในการศึกษายังไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากยึดติดกับแนวคิดของเคนส์ (Keynes) มากเกินไป ดังนั้นควรที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์โดยใช้ VAR Model หรือใช้วิธีอื่น เพื่อที่จะสร้างแบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาคที่มีความเหมาะสมและไม่ยึดติดกับแนวคิดของเคนส์ (Keynes) และ Mundell-Fleming Approach จนเกินไป ทำให้ผลการศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นไปในแนวทางที่สนับสนุนแนวความคิดของเคนส์ (Keynes) และ Mundell-Fleming Approach

ในงานศึกษานี้เป็นการศึกษาที่เน้นในด้านผลกระทบต่อดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นหลัก และใช้แบบจำลองเศรษฐศาสตร์มหภาคขนาดย่อ ทำให้การวิเคราะห์เป็นไปในวงแคบ ไม่สามารถศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจทั้งหมด เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ในส่วนของนโยบายการคลังที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งในที่นี้จะแบ่งเป็น กรณีที่แหล่งเงินทุนที่รองรับการใช้จ่ายรัฐบาลมาจากภายในประเทศ และกรณีที่แหล่งเงินทุนที่รองรับการ

ใช้จ่ายรัฐบาลมาจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในการศึกษาแหล่งที่มาของเงินทุนที่รองรับการใช้จ่ายรัฐบาลยังสามารถแบ่งได้อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็น 3 กรณี คือ กรณีที่รัฐบาลออกพันธบัตรรัฐบาล กรณีที่รัฐบาลกู้ยืมจากต่างประเทศ และกรณีที่รัฐบาลพิมพ์ธนบัตรเพิ่มเติม ซึ่งทั้ง 3 กรณีนี้ ควรจะได้มีการศึกษาต่อไป